

Gonçal Cutrina i Sorinas
Ovelles i Pastors al Ripollès
 Edicions Maideu, Ripoll, 1997.

L'antiga i important tradició ramadera de la comarca del Ripollès ha vist incrementada la seva bibliografia sobre el tema dels pastors i les ovelles amb una obra pòstuma de l'estudiós Gonçal Cutrina, l'edició de la qual ha estat completada i revisada per Florenci Crivillé i Estragués, ambdós antics coneguts i col·laboradors, i membres del Patronat del Museu Etnogràfic de Ripoll. L'obra de referència anterior publicada sobre aquesta temàtica, en l'àrea ripollesa, és el llibre de Salvador Vilarrasa, propietari rural de la primera meitat del segle XX, obra que s'emmarca dins el corrent del folklorisme científic a la Catalunya del primer terç d'aquest segle.

Ja des de les primeres converses mantingudes amb en Gonçal Cutrina vaig entendre que era un home molt observador i interessat per tot el que fes referència a les transformacions que el progrés de la vida moderna anava produint a la comarca. El Ripollès és terra de pastors, tal i com assenyala Fèlix Pi Barrionuevo en el pròleg del llibre, i G. Cutrina, excursionista infatigable, havia pogut constatar-ho personalment mitjançant el contacte directe amb els pastors, a través d'innombrables caminades resguint tots els racons de la comarca.

En la primera part de l'obra hi ha una completa descripció del relleu muntanyenc i hidrogràfic que configuren l'àrea ripollesa, així com l'evolució històrica del seu poblament, des del Neolític fins a les successives onades de romans, nòrdics, visigots i sarraïns, l'ocupació pels soldats d'en Guifre, el feudalisme, i les possessions monacals de Santa Maria de Ripoll i de Sant Joan de les Abadesses. S'assenyalen també indicis d'una antiga tradició ramadera anterior a 6.000 anys a. de C., i una important organització transhumant documentada des del segle X, la qual generà una important activitat econòmica entre els segles XI i XIV.

La part central de l'obra tracta temes com són les característiques que defineixen l'ovella ripollesa, els ramats de cria i els de baciva, la tosa o esquilada dels ovins, les marques de bestiar, les esquelles, el gos mastí del Pirineu i el gos d'atura, així com les qualitats i habilitats del pastor, la seva alimentació, la barra-

ca, la devoció a la Mare de Déu de Núria, la importància del pastor com a mantenidor i transmissor d'antigues tradicions en medicina popular, sovint amb mostres d'elements cristians i pre-cristians, les malalties del bestiar i els seus remeis, finalitzant l'obra amb la descripció dels itineraris, les fires i els contractes d'herbes, balls, refranys i vocabulari pastoral. L'obra d'en Gonçal Cutrina ofereix una visió de les transformacions que ha sofert durant el segle XX aquesta –altre temps important– activitat econòmica comarcal, amb una acurada presentació d'Edicions Maideu i abundant documentació fotogràfica, i que, com diu Daniel Palomeras, és una mostra de l'amor que tenia al país i a la seva gent el seu autor.

Maria Antònia Juan i Nebot